

Hbtq och hälsa

Helena Gard

Hälsoutvecklare, Folkhälsoenheten

helena.gard@vll.se

hbtq? hbtq+?
hbtqi? hbtqia?

termer
& begrepp

heterogen
grupp

ofta
homofokus

KÖNSNORMER

CISNORMEN

HETERONORMEN

KÖNSNORMER

CISNORMEN

HETERONORMEN

- Maskulinitet förknippas med män
- Femininitet förknippas med kvinnor
- Män och kvinnor har olika uppgifter på arbetsmarknaden, i samhället och i hemmet
- Alla är män eller kvinnor
- Män och kvinnor är olika och är varandras motsatser

KÖNSNORMER

CISNORMEN

HETERONORMEN

- Alla som föds med snippa identifierar sig som kvinnor hela livet
- Alla som föds med snopp identifierar sig som män hela livet
- Könsidentitet, könssuttryck eller könstillhörighet är ingenting någon funderar över

KÖNSNORMER

CISNORMEN

HETERONORMEN

- Kvinnor attraheras av, har sex med och har relationer med män
- Män attraheras av, har sex med och har relationer med kvinnor
- Alla är monogama och vill leva med en partner

Kön

Vad är kön?

tilldelat kön vid födseln

juridiskt kön

könsuttryck

könsidentitet

Kön

Vad är kön?

tilldelat kön vid födseln

juridiskt kön

könsuttryck

könsidentitet

Kön

Vad är kön?

tilldelat kön vid födseln

juridiskt kön

könsuttryck

könsidentitet

Kön

Vad är kön?

tilldelat kön vid födseln

juridiskt kön

könsuttryck

könsidentitet

Kön

Vad är kön?

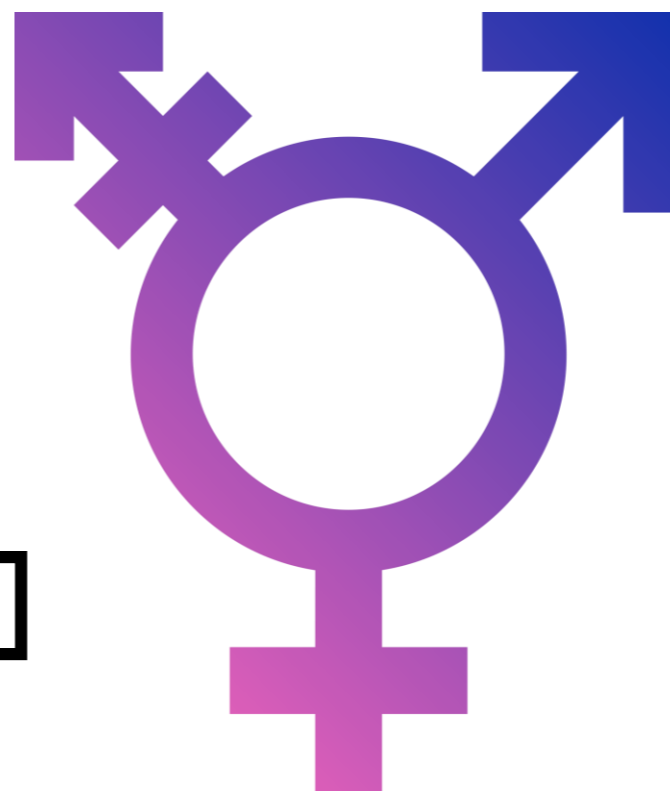
tilldelat kön vid födseln

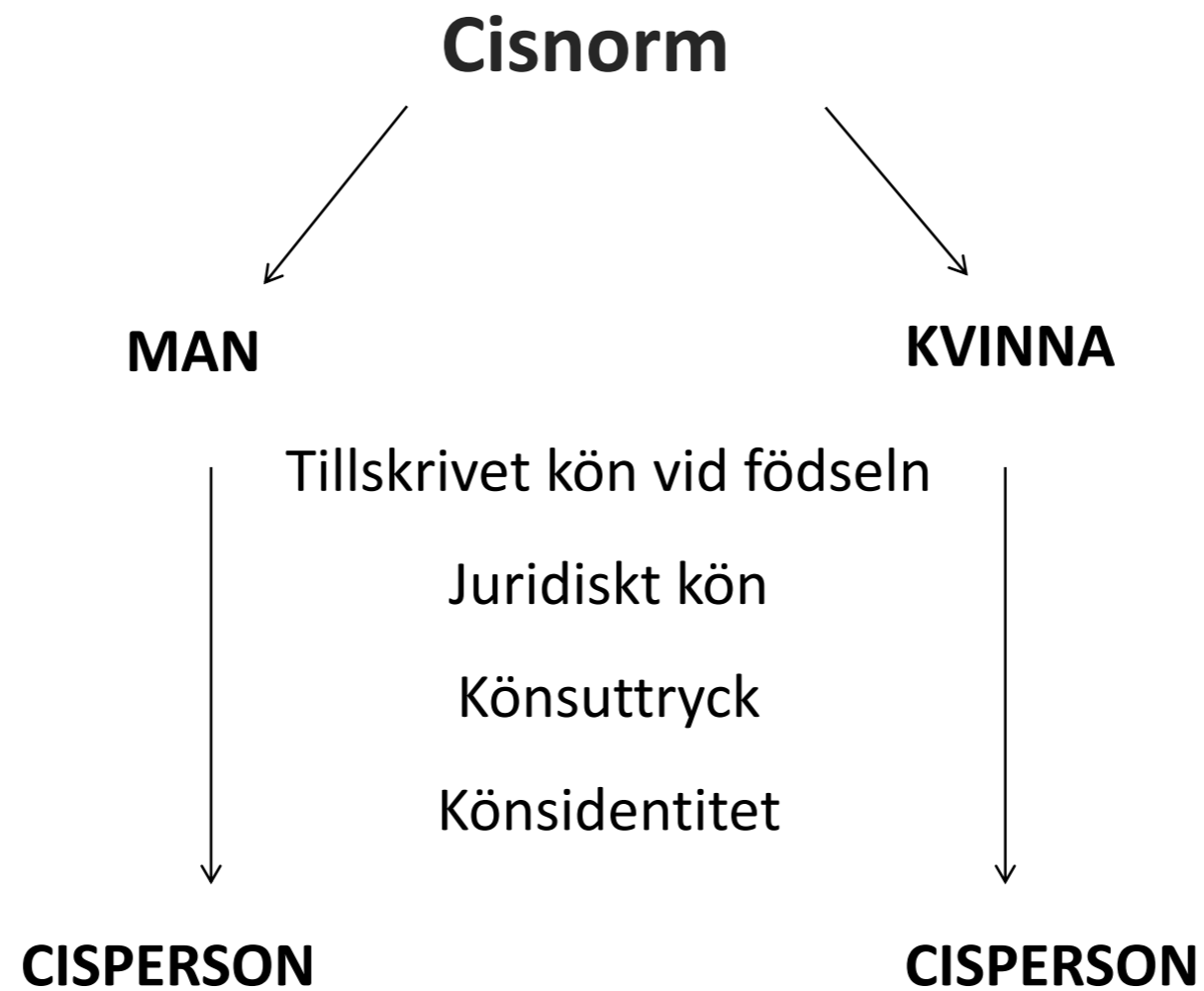
juridiskt kön

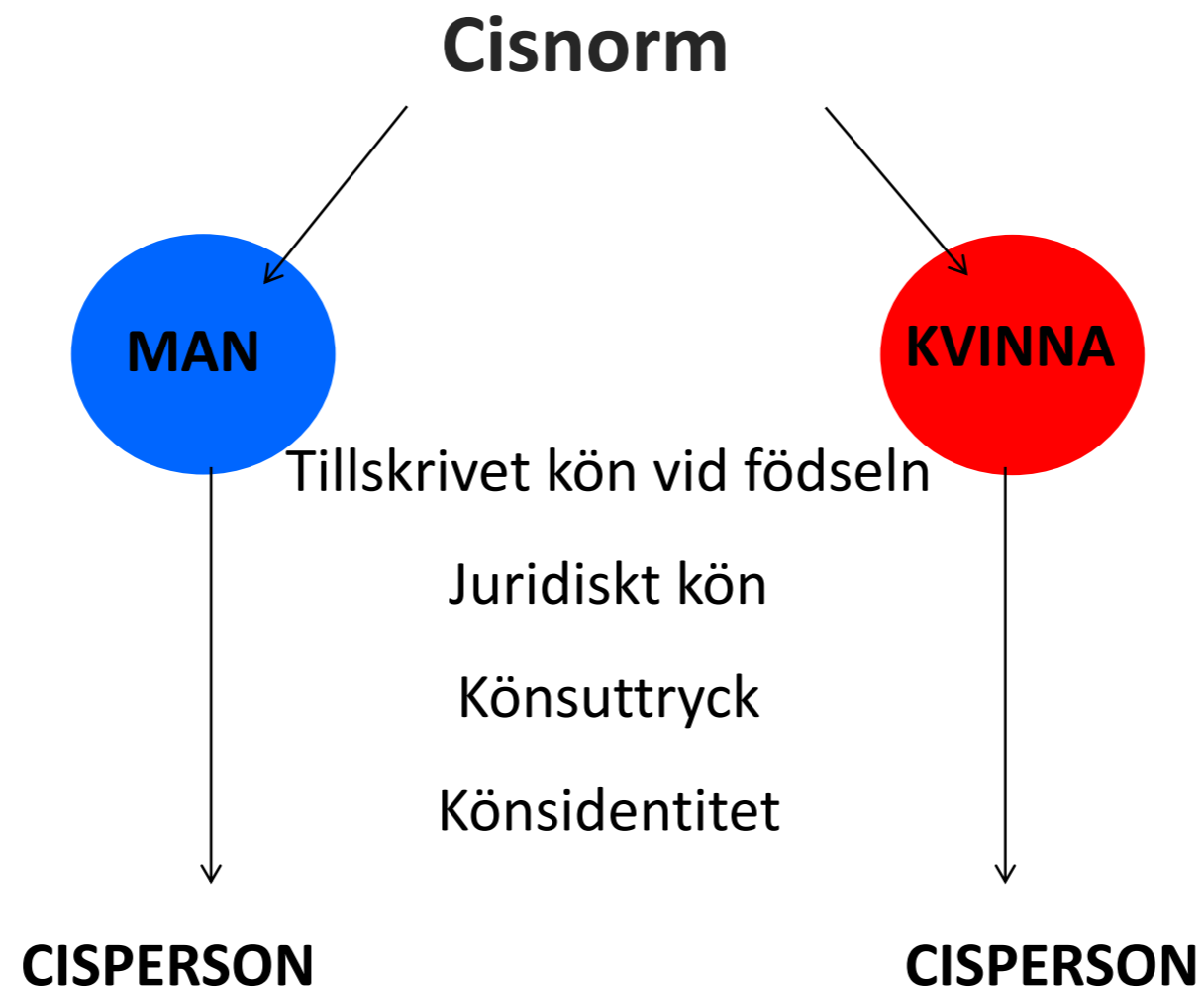
könsuttryck

könsidentitet

Könsidentitet = det kön du är!

Kön

Cis – på ena sidan

Trans – på motsatt sida

För en **cisperson** befinner sig de här fyra aspekterna på samma sida, man eller kvinna.

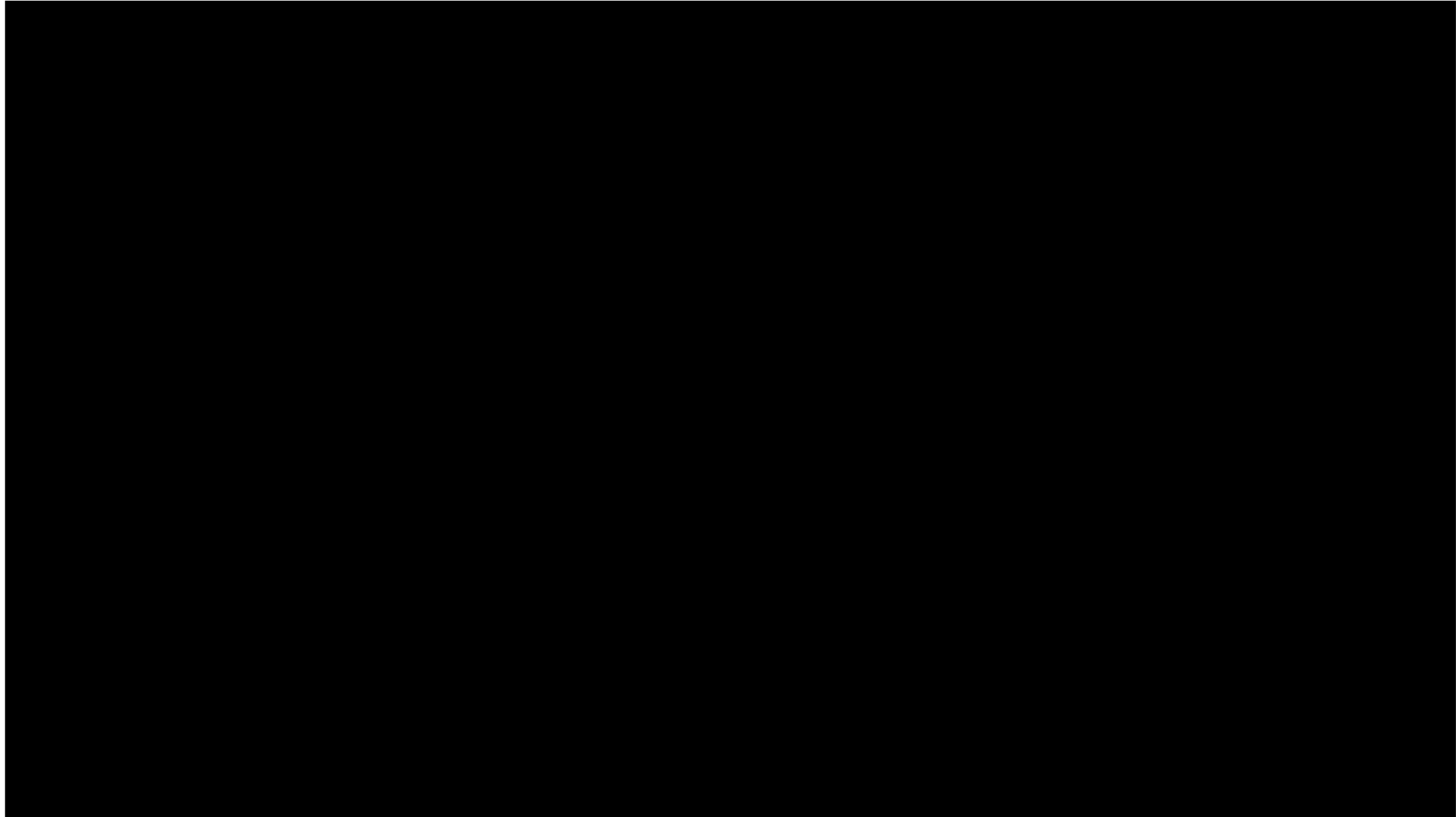
För en **transperson** eller en **person med transerfarenhet** befinner sig de här fyra aspekterna inte på samma sida, man eller kvinna. Transperson används ofta som ett samlande begrepp för flera olika identiteter. Vissa transpersoner vill ändra juridiskt kön eller ändra sin kropp med könsbekräftande behandling, medan andra inte vill det.

Kön

En **binär** könsidentitet är när du identifierar dig som kvinna eller man, oavsett om du är cis eller trans.

En **icke-binär** könsidentitet är när du identifierar som något mitt emellan man och kvinna, någonting bortom man och kvinna, inget kön alls eller någonting helt annat.

Kön

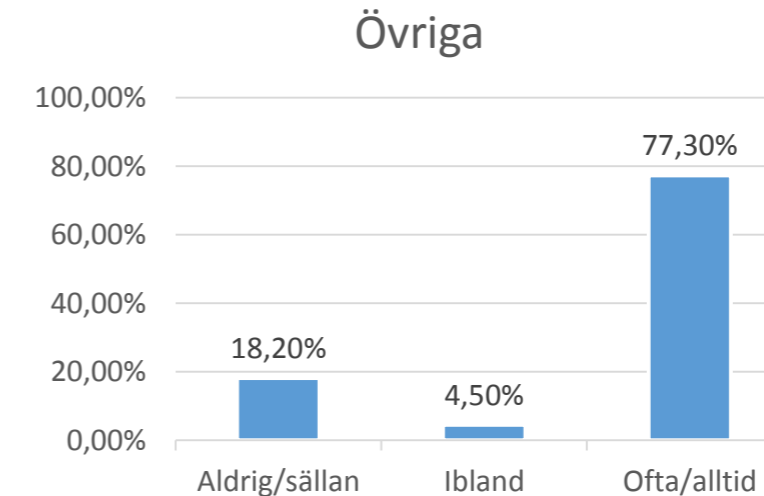
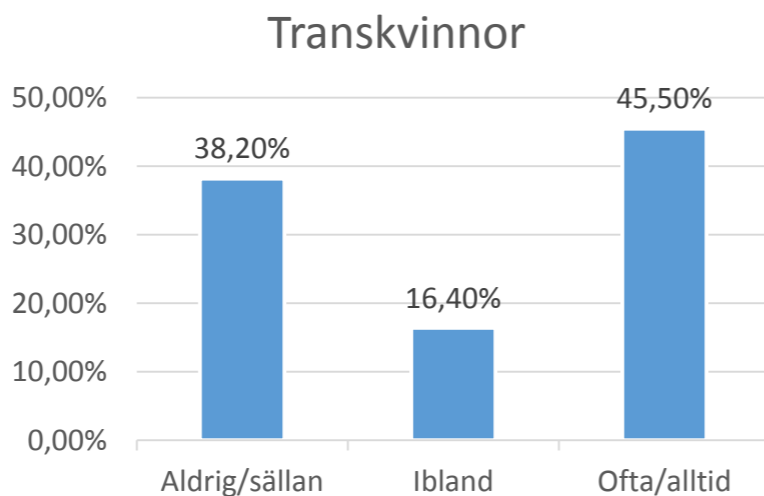
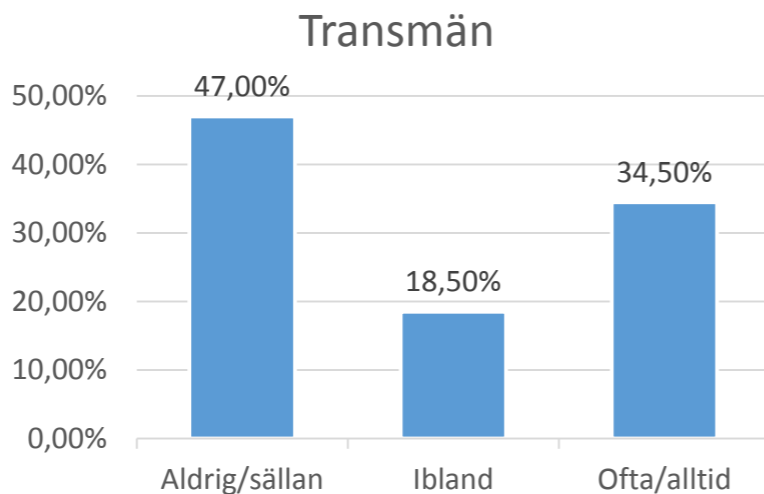

**HEN DEN HON DET
HIN HAN NAMN
INGET**

Pronomen är det vi kallas i tredje person. Att respektera och lära oss rätt pronomen innebär att vi respekterar personers könsidentitet och rätt att definiera sig själva.

Hur kan vi göra för att använda och komma ihåg rätt pronomen på personer i vår omgivning?

Hur ofta blir du felkönad?

Sexualitet

Sexuell orientering har att göra med vem/vilka (om någon) en person till exempel blir kär i, har relationer med, blir attraherad av eller har sex med.

praktik
preferens
identitet

Sexualitet

Sexuell orientering har att göra med vem/vilka (om någon) en person till exempel blir kär i, har relationer med, blir attraherad av eller har sex med.

praktik
preferens
identitet

Sexualitet

Sexuell orientering har att göra med vem/vilka (om någon) en person till exempel blir kär i, har relationer med, blir attraherad av eller har sex med.

praktik
preferens
identitet

Sexualitet

Sexuell orientering har att göra med vem/vilka (om någon) en person till exempel blir kär i, har relationer med, blir attraherad av eller har sex med.

praktik
preferens
identitet

Sexualitet

Sexuell orientering har att göra med vem/vilka (om någon) en person till exempel blir kär i, har relationer med, blir attraherad av eller har sex med.

praktik
preferens
identitet

Dessa komponenter tillsammans utgör den sexuella orienteringen och kan ändras under livet.

Du kan bara definiera dig själv!

Sexualitet

**BISEXUELL BÖG
HOMOSEXUELL PANSEXUELL
LESBISK HETEROSEXUELL
ASEXUELL FLATA
POLYSEXUELL**

Diskrimineringslagstiftningen inkluderar endast tre sexuella orienteringar/läggningar:

bisexualitet

homosexualitet

heterosexualitet

Queer

Ett brett begrepp som kan betyda flera olika saker men gemensamt är att heteronormen ifrågasätts.

Queer kan ha att göra med både kön och/eller sexualitet.

Att ordet queer inte har någon tydlig definition är ordets styrka men också det som kanske kan göra det svårt att förstå.

Queer

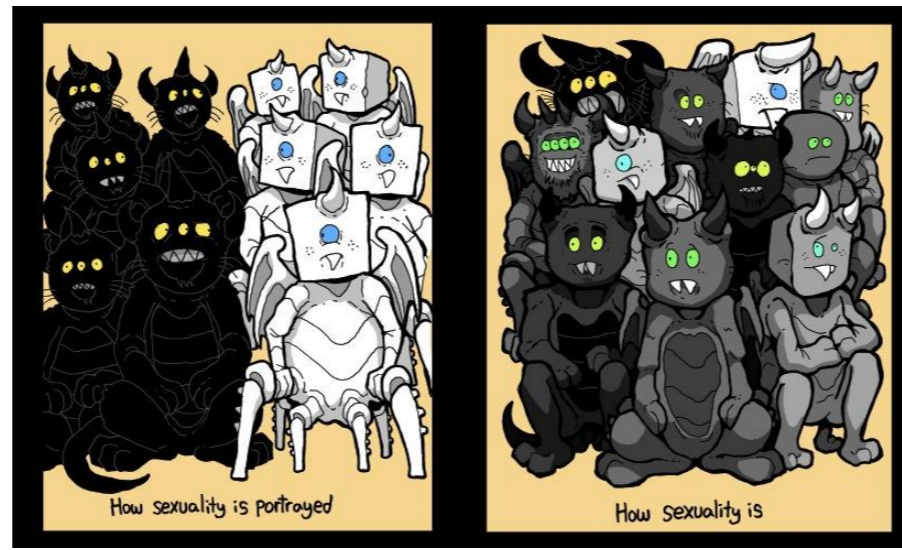
Queeraktivism

Ett engelskt ord för avvikande/konstig, använt som skällsord för hbtq-personer

Aktivister ville ta tillbaka begreppet i slutet av 80-talet, en revolt mot den riktning som de tyckte att hbtq-kampen hade tagit

Hbtq-personer borde inte anpassa sig för att passa in i rådande samhällsnormer utan samhället ska anpassa sig efter hbtq-personer

Queer

Queerteori

En akademisk teori som började utvecklas på 70-talet, begreppet queerteori började användas i början på 90-talet

Ifrågasätter konstruktioner som rör kön och sexualitet i stort, mer än bara hbtq

Kända queerteoretiker är Judith Butler och Lauren Berlant

Queer

Queeridentitet

Q i hbtq används för queeridentitet

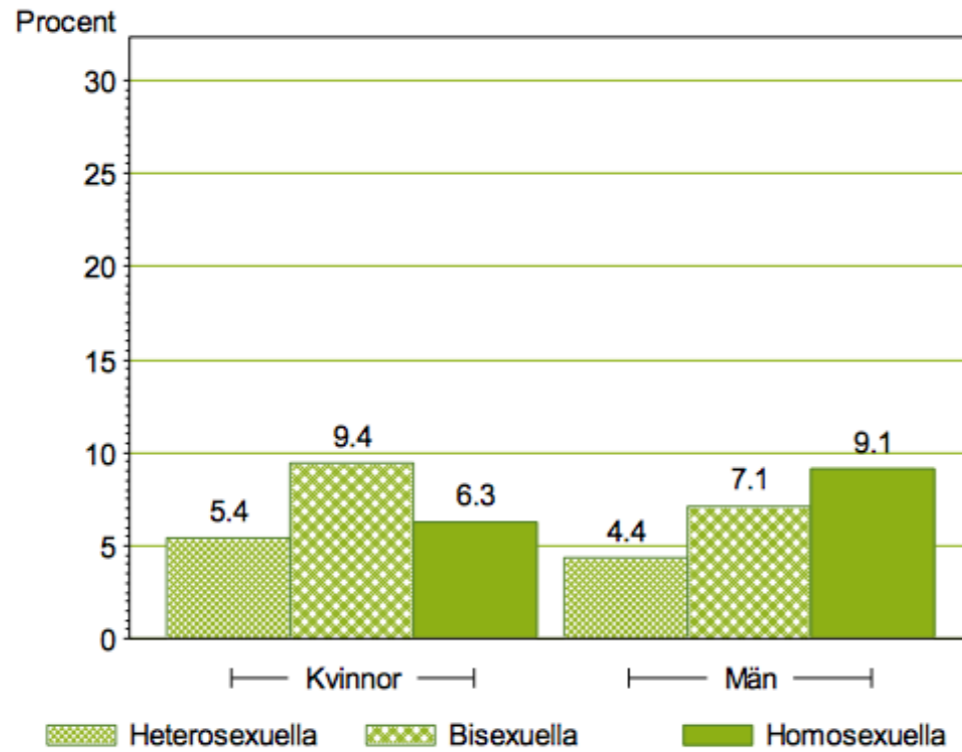
Queer **kan användas** av dig som inte definierar dig enligt heteronormen och kanske inte någon annan särskild identitet heller

Att ha en queeridentitet **kan innebära** att du upplever att din sexualitet/könsidentitet varierar

Att ha en queeridentitet **kan innebära** att en inte vill definiera sig efter samhällets normer och förväntningar

Som alltid, du kan bara definiera dig själv

självrapporterad hälsa

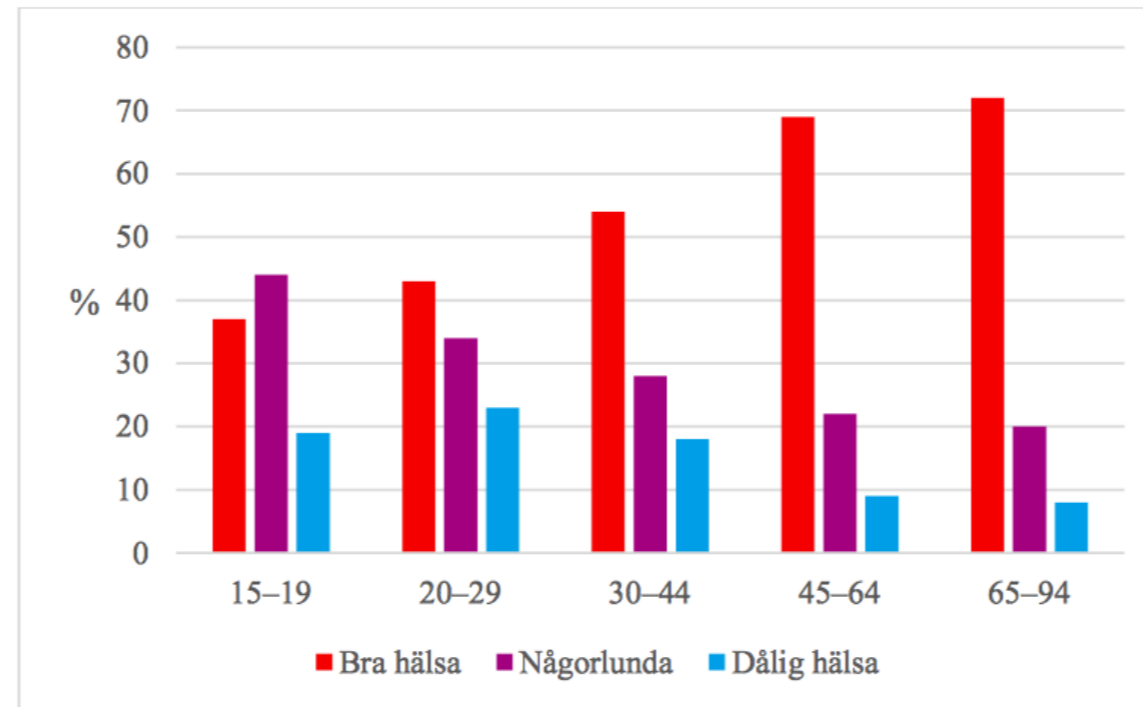

Figur 24 Andel kvinnor och män (16–64 år) som rapporterade dåligt allmänt hälsotillstånd, fördelat efter sexuell läggning, 2010–2012.

Folkhälsomyndigheten. 2014. Utvecklingen av hälsan och hälsans bestämningsfaktorer bland homo- och bisexuella personer.

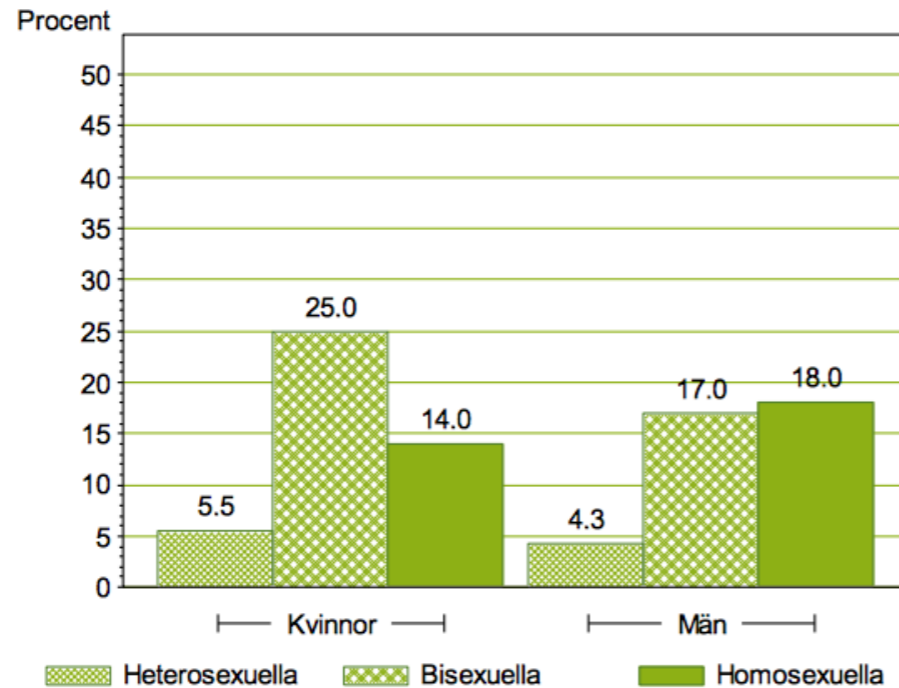
självrapporterad hälsa

Figur 16: Självs kattat allmänt hälsotillstånd fördelat efter ålder, andel (N = 799)

Folkhälsomyndigheten. 2015. Hälsan och hälsans bestämningfaktorer för transpersoner - en rapport om hälsoläget bland transpersoner i Sverige.

suicidalitet

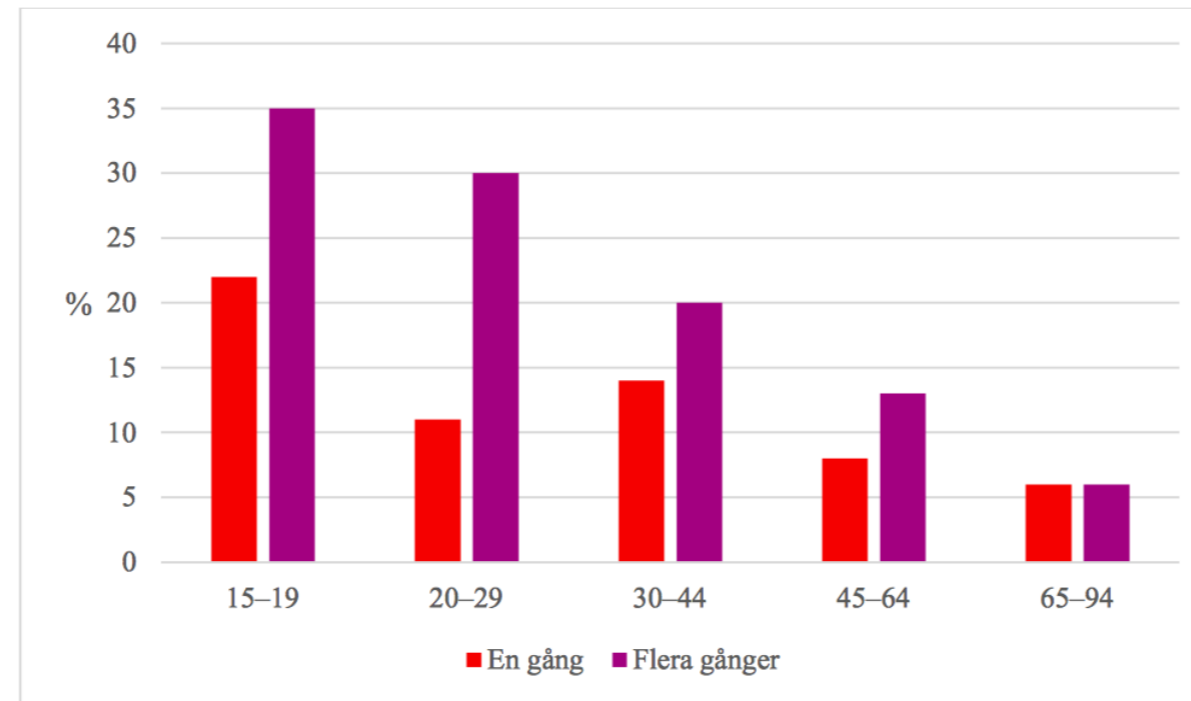

Figur 28 Andel kvinnor och män (16–64 år) som rapporterat att de någon gång under de senaste 12 månaderna haft självmordstankar, fördelat efter sexuell läggning, 2010–2012.

Folkhälsomyndigheten. 2014. Utvecklingen av hälsan och hälsans bestämningsfaktorer bland homo- och bisexuella personer.

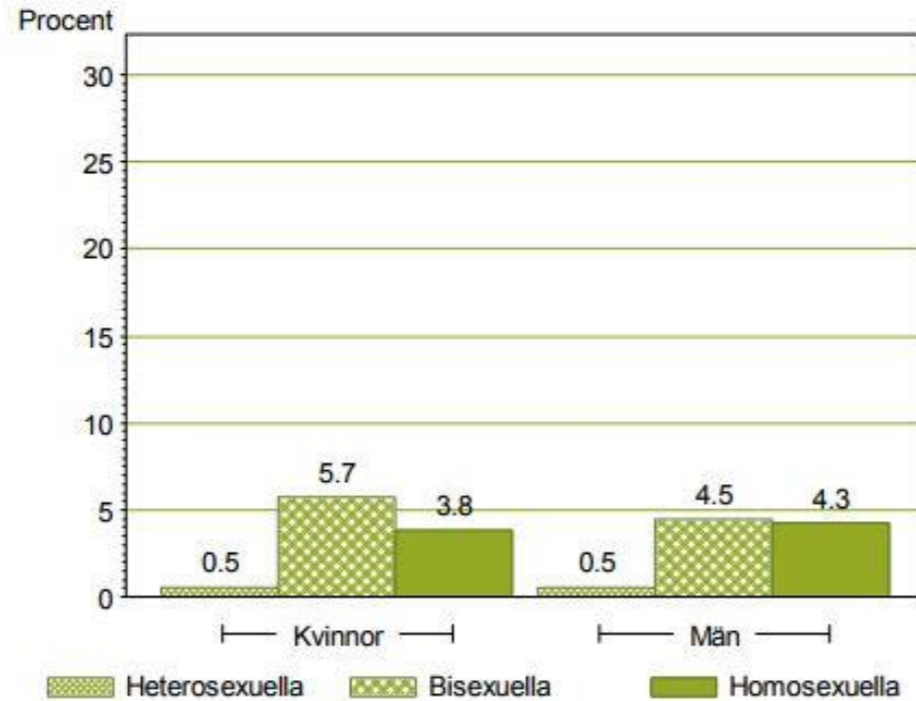
suicidalitet

Figur 18: Andel som allvarigt övervägt att ta sitt liv de senaste 12 månaderna fördelat efter ålder (N = 777)

Folkhälsomyndigheten. 2015. Hälsan och hälsans bestämningfaktorer för transpersoner - en rapport om hälsoläget bland transpersoner i Sverige.

suicidalitet

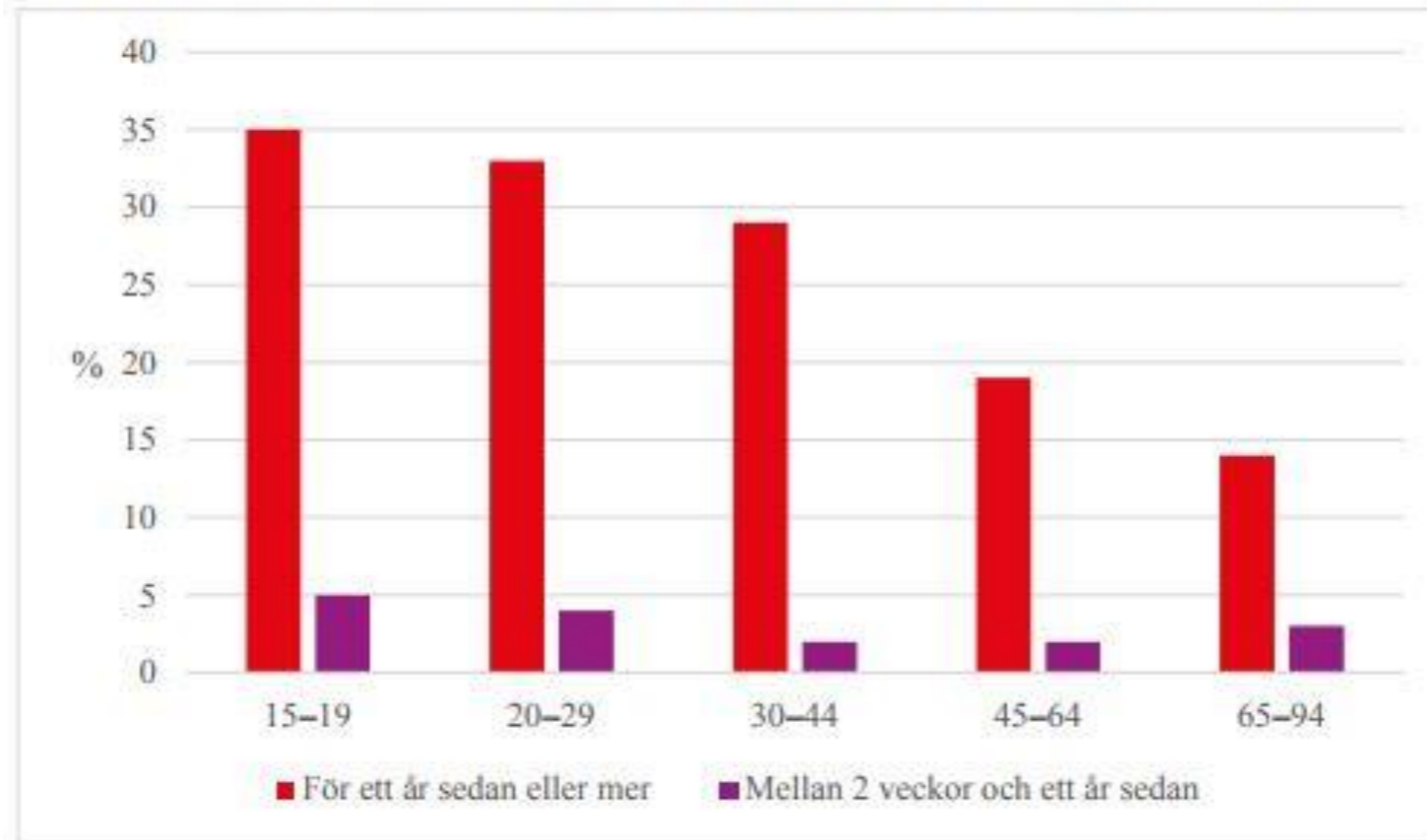

Figur 30 Andel kvinnor och män (16–64 år) som rapporterat att de någon gång under de senaste 12 månaderna försökt ta sitt liv, fördelat efter sexuell läggning, 2010–2012.

Folkhälsomyndigheten. 2014. Utvecklingen av hälsan och hälsans bestämningsfaktorer bland homo- och bisexuella personer.

suicidalitet

Figur 19: Har någon gång försökt att ta sitt liv fördelat efter ålder, andel (N = 782)

Folkhälsomyndigheten. 2015. Hälsan och hälsans bestämningfaktorer för transpersoner - en rapport om hälsoläget bland transpersoner i Sverige.

hälsoläget bland icke-binära

Finns lite forskning

Ofta små grupper – svårt att analysera

Främst enkätdata från yngre personer

Bra hälsa

56% av icke-binära

77% av tjejer

82% av killar

Fysiskt våld

10% av icke-binära

5% av tjejer

7% av killar

Nedstämdhet

26% av icke-binära

13% av tjejer

9% av killar

Framtidstro

37% av icke-binära

62% av tjejer

62% av killar

Folkhälsomyndigheten. 2017. Sexualitet och hälsa bland unga i Sverige.

erfarenhet av sjukvården

Drygt var tredje transperson har skjutit upp att söka vård på grund av rädsla för dåligt bemötande.

Var fjärde transperson har skjutit upp att söka vård på grund av tidigare erfarenhet av dåligt bemötande.

Folkhälsomyndigheten. 2015. Hälsan och hälsans bestämningsfaktorer för transpersoner - en rapport om hälsoläget bland transpersoner i Sverige.

erfarenhet av sjukvården

”Jag fick träffa en läkare som började prata om att skicka mig till en urolog, jag visste att jag inte skulle dit för jag har inget manligt könsorgan. ”Jag har inget manligt könsorgan” sa jag ganska tydligt. ”Så du är kvinna”, sa hon. ”Nej, jag är inte kvinna, jag har ingen kuk”. Då sa hon: ”Ja nämen då är du kvinna alltså, har du opererat om dig? Då gör vi så att vi skriver en remiss dit i alla fall, det blir spännande för dem”. Det kändes inte okej, det kändes tröttsamt och kränkande.”

Diskrimineringsombudsmannen. 2010. Upplevelser av diskriminering.

erfarenhet av sjukvården

”Upprepade gånger. personen frågade tex flera gånger om jag inte haft “riktigt sex” fast jag refererade till min fickvän (SOM SATT BREDVID)”

– 17 år, homosexuell, tjej, queer

RFSL Ungdom. 2014. Bra bemött?

”Ja nämen jag tänker att det där är ju en utmaning just att man vill prata om att en viss grupp mår dåligt men samtidigt så är det ju också jättemånga som mår bra och det är ju jättetråkigt att bli bemött hela tiden som att man ska ta livet av sig när som helst.”

Linander, I. et al (2015) 'It was like I had to fit into a category' - Experiences from the trans-specific care in Sweden

Tack!